

Yapay Zekâ Çağında Hukuk

Şubat 2022 Sayısı

*İSTANBUL BAROSU – Bilişim Hukuku Komisyonu
Yapay Zekâ Çalışma Grubu*

Bu Sayıda

Çin'in Savcı Yapay Zekâsı2

Yargısal Verilerin Yapay Zekâ Teknolojisi ile İşlenmesine Fransa'dan Yeşil Işık Yakıldı.....3

Dijital Alanda Mevcut ve Taslak Halindeki AB Mevzuatının Tanımlanması ve Değerlendirilmesi.....4

NFT'nin Gündeme Taşdığı Hukuki Sorunlar.....7

Bu ay neler yaptık?.....12

Çin'in Savcı Yapay Zekâsı

Av. Zeynep Öğretmen Kotil

Araştırmacılar, Çin tarafından geliştirilen savcı yapay zekâ sisteminin %97 doğruluk oranı ile uyuşmazlıkları tespit edebildiğini ve yaygın suçlar için suçlamada bulunabildiğini iddia etmektedir. Şanghay Pudong Halk Savcılığı tarafından inşa ve test edilen savcı yapay zekâ, dosyaların sözlü açıklamalarından yola çıkarak suçlamada bulunabilmektedir. Bu sistem sayesinde insan savcılarının daha karmaşık dosyalar ile ilgilenmelerine olanak sağlanabileceği; böylelikle insan savcılarının iş yüklerinin hafifletilebileceği düşünülmektedir.

Sistem 2015-2020 yılları arasında 17.000 gerçek vaka analiz edilerek eğitilmiştir. Standart bir bilgisayarda faaliyet gösterebilen yapay zekâ sistemi, Şanghay'da işlenen en yaygın sekiz suç tespit edebilmekte ve yasada tanımlı suçlarla ilişkilendirebilmektedir. Kredi kartı dolandırıcılığı, tehlikeli araba kullanma, hırsızlık, dolandırıcılık, kasten yaralama veyahut Çin'de bir suç olarak tanımlanan "sorun çıkarmak" eylemleri sayılan yaygın suçlar arasındadır. Sistemin ilerleyen süreçte daha fazla suç tipini tanımlayabilmesi öngörülmektedir. Bilhassa yolsuzlukla mücadelede ve devlet güvenliği

ile kontrolün devamlılığının sağlanmasında yapay zekâ sisteminin büyük katkısı olacağı görüşü mevcuttur.

Hâlihazırda potansiyel tehlikeyi tespit etmek veyahut kanıtları değerlendirmek gibi amaçlarla kolluk kuvvetlerince kullanılan çeşitli yapay zekâ sistemleri bulunmakta ise de suçlamalarda bulunmak üzere geliştirilen ve kullanılan bir yapay zekâ sistemi mevcut değildi. Yine de sistemin sadece belirli bir aşamaya kadar insan yerini ikame etmesi öngörülmektedir. Örneğin, sistem karar sürecinde yer almamakta veyahut ceza önerisinde bulunamamaktadır.

Savcı yapay zekâ sistemine ilişkin birtakım endişeler de söz konusudur. %97 doğruluk oranının ideale yakın olduğu kabul edilmiş ancak geriye kalan hata payında sorumluluğun kime ait olacağı soru işaretleri yaratmıştır. Nitekim bazı savcılarının bu sistemleri yardımcı olarak kullanmayı reddedebilecekleri düşünülmektedir. Zira bu sistemlerin değişen sosyal hayat dinamiklerine uyum sağlayamayacaklarından endişe edilmektedir. Son olarak; sistemin devlet tarafından silahlandırılacağı düşünülmekte ve bu da bir korku iklimi yaratmaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-10346933/China-develops-AI-prosecutor-press-charges-97-accuracy.html>.

Yargısal Verilerin Yapay Zekâ Teknolojisi ile İşlenmesine Fransa'dan Yeşil Işık Yakıldı

Av. Gökçe Ergün

Fransa Yüksek İdare Mahkemesi ("CE" veya "Mahkeme"), 440376 sayılı 30.12.2021 tarihli kararıyla, tazminat değerlendirmelerini kolaylaştırmak için hassas ve kişisel veriler de dâhil olmak üzere yargı verilerini toplamak üzere yapay zekâ ("YZ") tabanlı bir teknoloji olarak geliştirilen DataJust'ın iki yıllık test aşamasının uygulamaya konulmasına yeşil ışık yaktı.

YZ tabanlı teknolojisiyle DataJust, yargı sisteminde tazminat uyumlaştırmasını değerlendirmenin yanı sıra tazminat bedelinin belirlenmesi için gösterge niteliğinde referanslar ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda; 1 Ocak 2017 ile 31 Aralık 2019 tarihleri arası tazminata ilişkin içtihatlardan çeşitli türlerde bilgi toplamakta olup, toplanan ve işlenen bu veriler, dosyanın tarafları haricindeki bireylerin isimlerini, tanımlayıcı unsurları, zarar ve ziyana ilişkin bilgileri ve mesleki ve mali durumuna ilişkin kişisel verileri kapsamaktadır. Bu sistemin kurulması için hükümet tarafından 27 Mart

2020 tarihinde DataJust'ın işleyişini düzenleyen bir kararname kabul edilmiş olup; Mahkeme'nin kabul ettiği kararnamenin 6. maddesi uyarınca, DataJust'ın veri işleme faaliyetlerine ilişkin itiraz hakkı uygulanmamaktadır.

Sivil toplum kuruluşları da dahil olmak üzere pek çok kişi tarafından DataJust'ın hukukiliğine karşı işleme faaliyetinin hukuka aykırılığı, hassas verilerin rıza olmaksızın kullanımı, veri minimizasyonu prensibinin ihlali ve kişisel veri sahiplerinin haklarının kabul edilemez biçimde kısıtlanması gerekçeleriyle şikâyette bulunulmuştur.

Mahkeme, DataJust'ın test aşamasının uygulamaya konulması hakkında kararnameyi aşağıdaki gerekçeler doğrultusunda onaylamıştır;

I. Kişisel Veri İşleme Şartları Bakımından

Kararname; 6 Ocak 1978 tarihli Veri Koruma Yasası'nın 4. maddesi kapsamındaki ilgili verilerin işlenmesine dair meşru menfaate dair açıkça ortaya koymakta olup, yalnızca iki seneye sınırlı olmak üzere kısa bir dönem için uygulanacak ve sona erecek olması meşru olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte hem sulhen hem de yargısal uyuşmazlık çözümlerini dikkate almak suretiyle tüm toplumu kapsayan yapısı ve içtihadı hukuka erişimi elverişli hale getirmesi de dikkate alınmıştır.

Yukarıda bahsedilen şikâyetlerde DataJust tarafından toplanan kişisel verilerin Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ("GDPR") 5. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi ile 6. maddesinin 4. fıkrasına aykırı olarak başkaca işleme amaçları için de kullanıldığı da öne sürülmüş, ancak Mahkeme

tarafından hem DataJust hem de ilk veri toplama faaliyetinin uyumsuzluk çözümü amaçları ile yapıldığı hatırlatılarak reddedilmiştir.

II. Hassas Verilerin İşlenmesi Bakımından

Mahkeme, sağlık verilerinin ve diğer hassas verilerin kullanımına ilişkin kaygılara dair değerlendirmesinde, ilgili veri işleme faaliyetinin GDPR 9. maddesinin 2. fıkrasının (g) bendi ile Veri Koruma Yasası'nın 6. maddesine dayandığına ve bir algoritma aracılığıyla içtihadî hukuka erişimin kolaylaştırılmasında kayda değer kamu yararı bulunduğu dikkat çekmiştir.

III. Veri Minimizasyonu Bakımından

DataJust'a karşı intikal eden şikâyetler kapsamında, DataJust tarafından toplanan veri miktarının GDPR 5. maddesi 1. fıkrası (c) bendinde düzenlenen veri minimizasyonu prensibine aykırı olduğu öne sürülmüş ancak mahkeme bir YZ sisteminin öğrenme sürecinin büyük miktarlarda veri gerektirdiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra, ilgili veriler kimliksizleştirme yoluyla işlenecektir.

IV. Kişisel Veri Sahiplerinin Hakları Bakımından

Kişisel veri sahipleri; Türk hukukunda düzenlenen terimiyle ilgili kişilerin hakları bakımından bir kısıtlamanın söz konusu olup olmadığına dair değerlendirmede bulunan mahkeme, alınan önlemlerin ölçülü olduğuna kanaat getirmiştir. Öncelikle GDPR 6. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendi uyarınca kamu yararı barındıran bir işleme dayalı olarak yürütülen veri işleme faaliyeti için açık rıza aranmamaktadır. İkinci olarak, özellikle ilgili bakanlık tarafında kamuya açık olarak sağlanan bilginin işlendiği

somut olaya uygulanabilir nitelikte olan GDPR 14. maddesi 5. fıkrası (b) bendinde düzenlendiği üzere ilgili kişilerin bilgi edinme hakları, ölçüsüz bir gayret teşkil ediyorsa devre dışı bırakılabilmektedir.

İtiraz hakkına ilişkin ise, GDPR 23. maddesi 1. fıkrası (e) bendine dayanılarak genel bir kamu yararını ilgilendirmesi halinde ölçülü olmak kaydıyla kısıtlama getirilebileceği belirtilmiştir. Kararname kapsamında DataJust tarafından hukuka erişime ilişkin genel bir kamu yararı gözetildiği dikkate alınmıştır. Mahkemeye göre, bu kısıtlamaların herhangi bir yasa gereksinimi olmadan kararname vasıtasıyla icra edilebileceği ifade edilmiştir. İlaveten, erişim ve düzeltme haklarının da İçişleri Bakanlığı vasıtasıyla kullanılabileceği öne sürülmüştür.

Detaylı bilgi için:

https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETAT-EXT000044806169?init=true&page=1&query=DataJust&searchField=ALL&tab_selection=all

Dijital Alanda Mevcut ve Taslak Halindeki AB Mevzuatının Tanımlanması ve Değerlendirilmesi

Av. Zeynep Cemre Demirtaş

Avrupa Parlamentosu Dijital Çağda Yapay Zekâ Özel Komitesi tarafından dijital alanda mevcut ve taslak halinde bulunan düzenlemeler dâhil olmak üzere AB mevzuatına genel bir bakış ve bu taslak düzenlemeler arasındaki etkileşimleri ortaya koymak ve genel bir değerlendirme yapılması amacıyla Ocak 2022 tarihinde bir çalışma yayımlanmıştır. Bu doğrultuda; çalışma içerisinde dikey politika alanlarına göre mevcut ve gelecek dijital düzenlemelere ve direktiflere sistematik bir genel bakış ortaya konmuş, temel yasal düzenlemeler arasındaki etkileşim ve düzenlemelerin tutarlılığı analiz edilmiş, sistemleştirilmiş ve kanuni boşluklar belirtilmiştir.

Dijital dünyanın düzenlenmesine ilişkin boşluklar, ilk olarak Yapay Zekâ Yasası'nda (AI Act) tanımlanmıştır. Yapay Zekâ Yasası, uygulama kapsamını sınırlandırarak, kapsamının çerçevesini çizmektedir. Bu bağlamda Yapay Zekâ Yasası, örneğin zarar veren muameleye yol açan sosyal puanlama, biyometrik tanımlama sistemleri ve askeri amaçlı yapay zekâ sistemleri gibi bazı boşlukları doldurabilmektedir. Ek olarak; Yapay Zekâ Yasası, amaca özel bir yaklaşıma dayandığından, böyle bir kapsam belirleme stratejisi, genel amaçlı ve çok amaçlı yapay

zekâ sistemleri sorununu gündeme getirmektedir.

Yapay Zekâya ilişkin mevzuatın temel bileşeni olarak Yapay Zekâ Yasası ile diğer yasal düzenlemeler arasındaki etkileşim, bazı belirsiz, gri alanları ortaya çıkarmıştır. İlk olarak; Yapay Zekâ Yasası tarafından belirlenen belirli yükümlülüklere uyulması veya uyulmaması, sorumluluğun atfedilmesi ve ispat yükünün dağıtılması amacıyla (çürütülebilir) varsayımları tetikleyebilmektedir. Ek olarak, yüksek risk olarak tanımlamanın ilgili tüm düzenlemelerde ne ölçüde tutarlı olduğu ve yüksek risk kategorisinin her halükârda kusursuz sorumluluk rejimlerinin uygulanmasına yol açıp açmaması gerektiği hususu da açık değildir. Genel olarak; yapay zekâ sisteminin neden olduğu zarar ve kayıpları uygun şekilde ele almak ve tazmin etmek için sorumluluk kurallarının yeterliliği, AB'de yapay zekâ için kusursuz bir mevzuat çerçevesinin şekillendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

DSA'da (Digital Signature Algorithm / Dijital İmza Algoritması) yeniden ele alındığı şekliyle e-Ticaret Direktifi kapsamındaki sorumluluk muafiyeti ile içerik denetleme, bildirim ve kaldırma, şikâyetleri ele alma veya çatışma çözüme algoritmik karar almanın yoğun kullanımı arasındaki etkileşim, tanımlanan diğer bir kritik konudur. Birkaç açıdan uyumsuzluk noktaları vardır. Örneğin; büyük ölçekli bir algoritma içerik denetleme sisteminin konuşlandırılmasının fiili genel izlemeyi gerektirip gerektirmeyeceği veya algoritmik önlemlerin (yasadışı/uygun olmayan) içeriği tespit etmeyen düşük performansının, operatörlerin açık bilgisi olarak yorumlanıp tepki verme görevini ve bunun sonucunda

ortaya çıkan sorumluluğu tetikleyip tetiklemeyeceği hususu da açık değildir.

Elektronik yollarla akdedilen sözleşmeler bağlamında, e-Ticaret Direktifi bu tür sözleşmelerin geçerliliğini ve uygulanabilirliğini tanımlarken kendi kendine akdedilen sözleşmelerin (hukuki sözleşme olarak nitelendirilme şartlarını karşılayan akıllı sözleşmelerin) reddedilip reddedilemeyeceği belirsizliğini korumaktadır. Bu akıllı sözleşmeler, yasal sözleşmeler olarak yalnızca makine dilinde kodlanmış ve kendi kendine yürütülebilir sözleşmelerdir.) Bu durum, AB'de henüz ele alınmamış bir boşluğu doldurabilme ihtimali bulunmaktadır.

Algoritmik şeffaflıkla ilgili kanun boşluklarının kapsamlı bir analizden Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) 22. maddesiyle, Yapay Zekâ Yasası kapsamında şeffaflığa ilişkin belirtilen şartlarla, P2B Yönetmeliği'ndeki hükümler veya DSA'daki çok büyük platformlar için tavsiye sistemlerine ilişkin hükümlerle birlikte ele alınmalıdır. Atıfta bulunulan yasal düzenlemelerde (GDPR, DSA, P2B Yönetmeliği) belirtilen ilgili hükümlerin uygulama kapsamının karşılaştırılması, dikkat edilmesi gereken bazı düzenleyici boşluklarla birlikte eksik bir tablo olduğunu göstermektedir.

Yapay Zekâ Yasası ile Avrupa Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) arasındaki karşılıklı etkileşim de dikkat çekmektedir. Yapay Zekâ Yasası, kişisel verilerin işlenmesi için yasal zemin sağladığı şeklinde yorumlanmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak; Yapay Zekâ Yasası ile kişisel veri koruma rejimi arasındaki böyle genel bir beyan, verilerin AI sistemleri tarafından tüm olası kullanımlarını kapsamak için yeterli olmayabilmektedir. Bu nedenle, Yapay

Zekâ Yasası'nda kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili daha fazla net olunması gerekmektedir.

Yapay zekâ ile siber güvenlik arasında karşılıklı etkileşim bulunmaktadır. Şöyle ki; her ne kadar makine öğrenmesi ve derin öğrenme teknikleri siber saldırılara daha açık hale getirse de yapay zekâ aynı zamanda siber saldırılara karşı önleyici tedbirlerin etkinliğini de arttırmaktadır. Bu doğrultuda; yapay zekâ sistemlerinde ve özellikle kritik ve stratejik sektörlerde bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısında esneklik, teknik sağlamlık ve siber güvenliği sağlamaya yönelik önlemler benimsenmeli ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Yapay zekâ ve siber güvenlik arasındaki bu etkileşimler, Yapay Zekâ Yasası ve Siber Güvenlik Yasası ile Yapay Zekâ Yasası ve NIS2 Direktifi arasında belirli örtüşmeleri veya hukuki boşluklar ortaya çıkarabilecek çeşitli etkileşimlere yol açmaktadır.

Son olarak; çalışmada, Veri Yönetişim Kanunu, Veri tabanı Direktifi, çevrimiçi aracılık hizmetlerinin iş kullanıcıları için adalet ve şeffaflığı teşvik etme konusundaki P2B Düzenlemeleri, DSA ve DMA ile ilişkili Açık Veri Direktifinde bulunan diğer boşluklar da belirtilmiştir. Çalışmaya katkı sağlayan yazarlar, dijital alanların Avrupa'da düzenlenmesi ile temel hakların korunması, inovasyona teşvik edilmesi ve kişilerin hevesli olması arasında dengenin sağlanması gerektiği ve düzenlemelere uygunluğun gereksiz karmaşıklığa yer verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, dijital anayasacılığın inşasında tutarlılık ve basitlik en azından kısmen göz ardı edilmiş gibi görüldüğü de ayrıca belirtilmiştir.

Detaylı bilgi için:

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)703345](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)703345)

Görüş Yazısı

NFT'nin Gündeme Taşdığı Hukuki Sorunlar

Dr. Öğr. Üyesi Mete Tevetoğlu

Blokzincir son zamanlarda pek çok kişinin gündemine yerleşen yeni teknolojilerden biridir. Bu teknoloji pek çok yeniliği beraberinde getirmiş ve kripto varlıklar bir anda çeşitlenmiş ve oldukça popüler bir hal almıştır. Söz konusu kripto varlıklardan en bilineni coinlerdir. Ancak coin'lerin yanı sıra tokenler, akıllı sözleşmeler gibi diğer kripto varlıklar da ilgiyi giderek üzerine çekmektedir. Bu token türlerinden biri olan Non-Fungible-Token'lar ("NFT") oldukça yüksek fiyatlara satılması dolayısıyla birçok habere konu olmuştur.¹ Bu görüş yazımızda, bir kripto varlık türü ve dijital ürün olan NFT'nin hukuki niteliğini tespit edip ardından yol açtığı sorunları ve bunlara karşı başvurulacak çözüm yollarına değineceğiz.

¹ Örneğin Christie's Müzayede Evi, Beeple'ın dijital kolaj NFT eserini 69 milyon USD'ye satın almış, DJ ve yapımcı Justin Blau (3LAU), 33 NFT'yi yaklaşık 12 milyon USD'ye satmış, Türkiye'de Refik Anadol'un "Machine Hallucination" isimli NFT eseri 5,1 milyon dolara satılmıştır. Bkz. İrem Toprakkaya, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat->

A. NTF Tanımı ve Hukuki Niteliği

Kripto varlık türlerinden biri olan NFT benzeri olmayan token (jeton) demektir. NFT genellikle Ethereum blokzinciri üzerinde,² kriptografik verilerin sıralanması ile oluşturulan bir kod dizisidir. Bu kod, kripto varlık olarak gayri maddi mal varlığı unsurudur. Söz konusu kripto varlık, bir fikri veya sınai ürün konu alınarak üretilebileceği gibi fikri veya sınai ürün olmayan diğer herhangi bir varlığı da konu olabilir. Yahut kendisi bizatihi bir dijital ürün olabilir. Bir resmin, şiirin, filmin, şarkının ya da tweetin NFT'sini oluşturularak blokzincirin bir parçası haline getirilebilir. Blokzincir üzerindeki diğer token türlerinin kendine benzeyen birimlere bölünmesi mümkündür. Yine bunların benzerlerinin diğerlerinin yerine fark edilmeden konulması mümkündür. NFT'nin ise yerine benzeri ikame edilemez. Zira bunlar tektir. Diğer tokenlerin NFT'nin yerine geçememesi NFT'yi dijital bakımdan eşsiz, hukuk bakımdan gayri misli kılar.

NFT'nin bir fikri veya sınai ürünü konu aldığı durumlarda, bu fikri ve sınai ürünün türü NFT'nin hukuki statüsünü etkiler ve belirler. Tabi burada dayanak varlık ve bunun NFT'leştirilmesinde yapılan işleme dikkat etmek önem arz eder. Örneğin, NFT'nin bir fikri veya sınai ürünün işlenmesi, dijital iletimi, umuma arzı, lisanslı sureti olması akla gelebilir. Diğer taraftan, bir fikri ürüne dayanmayan NFT'ler 5846

[dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/](https://www.dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/), Erişim Tarihi: 02.02.2022.

² Ethereum dışındaki diğer yeni nesil blokzincirlerinde de NFT'lerin farklı versiyonlarının geliştirilmesi mümkündür.

sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki ("FSEK") şartları taşıdığı takdirde eser özelliği gösterirken; bu şartları taşımayanlar diğer tokenler gibi maddi olmayan bir mal varlığı olarak nitelendirilebilir.

B. NFT'nin Etkileri

Teknolojik birçok yenilik, inovatif olması dolayısıyla halkta heyecan uyandırırken, bunların yol açacağı sonuçların bilinmezliği hukukçuları ve diğer meslek gruplarını tartışmalara ve kimi endişelere sevk etmektedir. Örneğin; yapay zekâ sunduğu avantajlarla iş süreçlerini hızlandırırken diğer taraftan insanların işini elinden alacağı yönünde endişelere yol açmaktadır. Benzer bir durum NFT için de geçerlidir. Bu teknolojinin hak sahipliğini ispat ve değer saklama olanaklarıyla pek çok fayda sağlaması beklenmekte, diğer yandan ise teknolojinin özellikleri birçok hukuki tartışmayı beraberinde getirmektedir.

NFT; değer saklama, aktarma, işleme, devretme, hukuki işlemlere konu olma, kopyalanamama, aracısızlık, merkeziyetsizlik gibi özellikleri ile sanatta hak ve değer üretimini artırarak bunların yönetimini kolaylaştırmıştır. Örneğin; NFT bir taraftan eser sahipliği ve eser üzerindeki işlemlerin şeffaf ve güvenilir bir şekilde tesis edilmesini mümkün kılarken diğer taraftan sanatın dijital kanallar vasıtasıyla dünyanın dört bir yanına ulaşmasına imkân tanımaktadır. Dahası global tescil sistemlerine uyumlu olan blokzincir, sanatçı ve toplum açısından emek ve zamandan tasarruf sağlamaktadır.

Bu teknolojinin hem kendisinin hem de ürün ve sonuçlarının hukuki çerçevesinin henüz oluşmamış olması, yıkıcı ve dönüştürücü

karakteri dezavantajlarından bazılarıdır. Telif, marka ve tasarım hakları, kişisel verilerin korunması ve vergilendirme sorunu şu anda NFT'nin hukuken en fazla değerlendirildiği alanlardır. Peki telif hukuku bakımından NFT'ler hangi sorunlara yol açmaktadır?

C. NFT'nin Dijital Sanattaki Yeri

Günümüzde dijital cüzdana sahip olan herkes, istediği herhangi bir içeriği blokzincir üzerinde NFT haline getirip ("minting") çeşitli platformlarda satışa sunabilmektedir. NFT üretiminin bu kadar kolay ve yaygın olması, telif hakkı ihlali iddialarını beraberinde getirmiştir. NFT'nin telif hakkı ile bağlantısı, bu token (NFT) üzerine işlenen içeriğe ilişkindir. Telif hakkı ancak bir NFT'nin üzerine telif hakkına tabi bir eserin işlenmesi halinde gündeme gelecektir. Bu bağlamda; NFT'nin telif hakkı ile ilişkisinde, NFT'lerin kendisinin telif hakkına tabi olup olmadığı ve içerdiği dijital verilerin NFT'ye konu eserin sahibinin telif hakkını ihlal edip etmediği konuları tartışılmaktadır.

- NFT üzerindeki telif hakkı kime aittir?

Bilindiği üzere, bir eserin telif hakkına tabi olabilmesi için gerekli şartlar sahibinin hususiyetini taşıması, maddi bir varlığının olması ve FSEK'te yer alan eser türlerinden birinin kapsamına girmesidir. NFT'lerde hem eser sahibi hem de eserin orijinalliği blokzincir teknolojisi sayesinde kolaylıkla tespit edilebilir. NFT, konu aldığı varlık üzerindeki sahipliği gösteren dijital bir sertifika niteliğindedir. Bununla birlikte herhangi bir içerik minting edildikten sonra sanal ortamdaki (blokzincir üzerinde) maddi varlığı saptanmış olur. NFT'ye konu

içeriğin FSEK kapsamında kategorize edildiği eser türü NFT için de büyük ölçüde geçerli olacaktır. Bu kapsamda oluşturulan NFT'nin eser olarak FSEK kapsamındaki korumadan yararlanma olasılığı artmaktadır.

NFT'yi oluşturan eserin sahibi NFT'nin de telif haklarına sahip olacaktır. Daha doğru bir ifadeyle bir fikri veya sınai ürünü mintleme hakkı ilgili ürünün sahibine aittir. Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece NFT satın alan kişinin, satım sözleşmesi ile doğrudan NFT üzerine işlenen eserin telif hakkının sahibi olmamaktadır³. Diğer bir ifade ile, bir lisans sözleşmesi ile devretmediği sürece eserin satılması eser sahibinin telif haklarını devrettiği anlamına gelmemekte, satın alanın yalnızca eseri aldığını ifade etmektedir. Genel olarak NFT sahipliği, malikine, eserin dijital kopyasının üzerinde ticari amaçlı kullanmamak şartı ile münhasır olmayan bir kullanım hakkı tanır.

-NFT oluşturmak telif hakkı ihlali teşkil etmekte midir?

Teknik olarak isteyen herkes kendisine ya da başkasına ait bir içerik üzerinden NFT yaratabilmektedir. Günümüzde genellikle NFT oluşturanlar, başkalarına ait eserleri kullanma eğilimi göstermiştir. Ancak; son zamanlarda sanatçıların kendi eserlerinin dijital kopyasını oluşturarak bunları NFT formatına dönüştürdüğüne giderek daha fazla şahit olunmaktadır⁴. Kişilerin başkalarına ait eserleri, onlardan izin

almaksızın NFT oluşturmak için kullanması halinde telif hakkı ihlalleri gündeme gelmektedir. Telif hakkı sahibinin, eserinin NFT versiyonu üretmesinde telif hukuku açısından bir sakınca bulunmamaktadır. Fakat eser üzerinde herhangi bir hak veya yetkiye sahip olmaksızın bir eseri NFT formatına dönüştürmek, eser sahibinin izni olmadığı sürece, ihlal teşkil edebilecektir. Bu konuya verilebilecek güncel örneklerden biri *Hermes vs. Mason Rotshchild* davasıdır. NFT sanatçısı Mason Rotshchild, Hermes'in ikonik Birkin çantalarının NFT koleksiyonunu oluşturarak OpenSea'de satışa sunmuştur. NFT'lerden birinin satışından yaklaşık 40.000 Dolar elde eden Rotshchild, kendi NFT'lerinin başkalarınca taklit edilmesinden dolayı rahatsızlığını dile getirmiştir. Bunun üzerine Hermes, Rothschild ve OpenSea'ye ihtarname göndermiş ve OpenSea ihtarnamenin ardından söz konusu NFT'lerin satışını durdurmuştur. Rothschild'in ihtarnamedeki talebin aksine NFT satışına başka bir platform (Rarible) üzerinden devam etmiştir. Bunun üzerine Hermes, ocak ayında Rothschild'a markaya tecavüz ve ticari markayı seyreltme nedeniyle dava açmıştır⁵.

D. İhlal Durumda Başvurulacak Çözüm Yolları

Mevzuatta NFT'nin yol açtığı telif hakkı ihlallerine ilişkin engelleyici veya kısıtlayıcı

³ Eser üzerindeki manevi haklar eser sahibine ait olmakla birlikte eser üzerindeki mali haklar eser ile birlikte süreli veya süresiz olarak devredilebilir. Bir satım işlemi söz konusu olduğunda mali hakların (eser üzerindeki işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim hakkı) durumu eser sahibi ve satın alan arasında belirlenmelidir.

⁴ Paris Hilton, Snoop Dogg, Ellen DeGeneres, Shawn Mendes, Eminem, Cem Yılmaz, Edis, Tarık Tolunay, Sinem Cender gibi sanatçılar eserlerini NFT olarak satışa çıkarmıştır.

⁵ <https://www.documentcloud.org/documents/21181175-hermes-international-vs-mason-rotschild?responsive=1&title=1>

bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, henüz bu soruna dair bir içtihat oluşmadığından söz konusu problemler yorum ve kıyasa açıktır.

İleride karşılaşılabilecek ihlallerde hak kaybı yaşanmaması için özellikle tanınmış markaların sahiplerine, yeni başvuru yaparak önceden tescil ettirdikleri markaların mal listelerine ilgili malın sanal veya NFT versiyonunu da eklemeleri önerilebilir. Ayrıca, NFT'ye bağlı akıllı sözleşmeler doğabilecek ihtilafların çözümünde büyük avantaj sağlayacaktır. Zira akıllı sözleşme, NFT'nin sonraki satışlarını ve NFT sahibinin mali haklarını da doğrudan etkileyebilmektedir.⁶

Son olarak, eser niteliği taşıyan NFT'lerin sahiplerinin açabileceği bazı davalarda mevcuttur⁷. Örneğin; eser sahibi telif ihlalin tespiti için tespit davası, henüz gerçekleşmemiş ancak gerçekleşeceğine dair şüphe olan hallerde ihlalin önlenmesi için tecavüzün men'i davası, gerçekleşmiş ya da gerçekleşmeye devam eden ihlaller durumunda ise tecavüzün ref'i davası açılabilir. Zarar meydana gelmiş ise her zaman maddi ve manevi tazminat davaları açmak mümkündür. Eser niteliğini haiz olmayan özgün yaratımlar ise yasal koşulları varsa haksız rekabet hukuku ile korunabilecektir⁸. Bütün bu haller ve olasılıklar NFT'ye genel hükümlerin yorum veya kıyas yoluyla daha uzun bir süre uygulanmaya devam edeceğini işaret

etmektedir. NFT'nin bağımsız bir yasal düzenlemeye konu olması ise yaygınlığını ve değer artışını istikrarlı bir şekilde kitlelere yaymaya devam etmesi halinde bundan kaynaklanacak uyuşmazlıkların ekonomik bakımdan değer hukuki bakımdan nitelik arz etmesi gündeme gelebilir.

Kaynaklar:

(1) Örneğin Christie's Müzayede Evi, Bleep'ın dijital kolaj NFT eserini 69 milyon USD'ye satın almış, DJ ve yapımcı Justin Blau (3LAU), 33 NFT'yi yaklaşık 12 milyon USD'ye satmış, Türkiye'de Refik Anadol'un "Machine Hallucination" isimli NFT eseri 5,1 milyon dolara satılmıştır. Bkz. İrem Toprakkaya, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat-dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/>, Erişim Tarihi: 02.02.2022.

(2) <https://www.documentcloud.org/documents/21181175-hermes-international-vs-mason-rothschild?responsive=1&title=1>

(3) Mete Tevetoğlu, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat-dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/>, Erişim Tarihi: 02.02.2022.

(4) Tamer Pekdiğer, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat-dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/>, Erişim Tarihi: 02.02.2022.

⁶ Mete Tevetoğlu, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat-dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/>, Erişim Tarihi: 02.02.2022.

⁷ FSEK, ilim ve edebiyat eserlerini, musiki eserlerini, güzel sanat eserlerini, sinema eserlerini ve bunların yanında mektup, resim, portre, ad ve alamet gibi eser konumunda olmayan konuları koruma kapsamına almaktadır. Söz

konusu korunan haklar eser sahibinin manevi ve mali haklarıdır.

⁸ Tamer Pekdiğer, Sanat dünyasında teknolojik devrim: NFT, İstanbul Sanat Dergisi, 30.01.2022, <https://www.istanbulsanatdergisi.com/sanat-dunyasinda-teknolojik-devrim-nft/>, Erişim Tarihi: 02.02.2022.

Bu ay neler yaptık?

Av. Zeynep Cemre Demirtaş

▪ **16 Şubat 2022**

Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ile ilgili hazırlanmış olduğumuz İnfografik 2. kısmı yayımlandı.

▪ **17 Şubat 2022**

Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması konulu konusunu ele aldığımız Youtube yayımlarımız yapıldı.

İSTANBUL BAROSU

Bilişim Hukuku Komisyonu

Yapay Zekâ Çalışma Grubu

Yapay Zekâ Çağında Hukuk

2022

Hazırlayan Bülten Ekibi

Av. Selin Çetin

Av. Pınar Saruhan

Av. Zeynep Cemre Demirtaş

Ayşegül Sivri
